

Rigoletto

Opera i tre akter af Giuseppe Verdi - fra Bregenz Festival 2019.

Den pukkelryggede og latterliggjorte hofnar Rigoletto kæmper indædt for at blive respekteret. Han har dog ét lyspunkt i livet – sin elskede datter Gilda. Rigoletto vil gøre alt for at beskytte hende mod livets sorger, men en frygtelig fejltagelse får hans verden til at styrte i grus, og i mareridtsagtige hallucinationer genoplever han denne begivenhed, mens sindssygen får stadig større magt over ham. Verdis *Rigoletto* kaldes også en *forbandelsens opera*, der foregår i en verden befolket af gangstere, sammensvorne, prostituerede – og en vanskabt hofnar, som forgæves forsøger at redde sin eneste datter fra en fordærvet verden.

Operaen om hofnarren Rigoletto med libretto af Piave efter Victor Hugos "Le Roi s'amuse" (Kongen morer sig) havde uropførelse i Venedig 1851. Efter at den østrigske censur havde grebet ind, måtte Verdi og librettisten Piave omskrive operaen. Derfor er det ikke en konge, men en navnløs hertug, der er kvindeforføreren i operaen.

Varighed: 2t. 3m. ex. pause.

Den oprindelige handling i operaen finder sted i hertugbyen Mantua i 1500-tallet.

1 akt – 1 scene

Der er fest i hertugpaladset, og den elskovssyge hertug beretter om en ukendt skønhed, han har set i kirken, inden han begynder at gøre kur til en grevinde, mens hendes mand ser hjælpeløst til. Den pukkelryggede hofnar Rigoletto gør nar af greven, der går efter hertugen og sin kone. Siden foreslår Rigoletto, at hertugen "skiller" sig af med greven, for at få frit spil med konen. Greven og de andre hoffolk er irriterede over Rigolettos bemærkninger, men nu forstyrres festen af en anden greve, Monterone, der anklager hertugen for at have bortført og vanæret hans datter. Rigoletto svarer ham hånligt på hertugens vegne. Monterone bliver dybt fornærmet og forbander såvel hertugen som Rigoletto, hvilket tydeligvis ryster Rigoletto. Greven føres bort i lænker.

1 akt - 2 scene

På vejen hjem møder Rigoletto lejermorderen Sparafucile, der tilbyder ham sine tjenester. Rigoletto er ikke interesseret, men udspørger dog lejermorderen. Rigoletto har selv en datter, som han gør alt for at beskytte mod de pigeglade mænd i byen. Gilda får dog lov til at gå i kirke om søndagen, og her har hun set en ung mand, som hun har forelsket sig i. Den unge mand, som Gilda har kastet sine øjne på, er ingen anden end hertugen i forklædning, og hertugen gengælder hendes interesse. Han sniger sig i sin forklædning ind til Gilda, lader som om han er en fattig, men ærlig ungersvend, og erklærer hende sin kærlighed. Udenfor er hertugens mænd samlede for at hævne Rigolettos syrlige bemærkninger, og i den tro, at de bortfører hofnarrens elskerinde som hævn, bliver Gilda bortført.

2 akt

Hertugen opdager, at hans mænd har bortført Gilda, og han skynder sig til hende, og giver besked om, at han ikke vil forstyrres resten af natten. Rigoletto er i mellemtiden kommet op på paladset, og han forstår, at Gilda er i hænderne på den elskovssyge hertug. Han trygler mændene ved hoffet om at hjælpe ham med at befri datteren, men de tror, Gilda er Rigolettos elskerinde. Gilda kommer og erklærer, at hun stadig elsker hertugen, men Rigoletto sværger at hævne hendes tabte dyd.

3 akt

En kro udenfor bymuren - Rigoletto og Gilda kigger gennem et hul i muren til Sparafuciles kro, for at Gilda kan forstå, at hertugen er en troløs sjæl. Hertugen synger om kvinders ustadighed og begynder at lægge an på Sparafuciles søster Maddalena. Rigoletto sender Gilda til Verona og betaler Sparafucile halvdelen af den aftalte sum for mordet på hertugen. Hertugen er gået i seng, og Maddalena, der er blevet forelsket i ham, beder ham om at forlade kroen, men det vil han ikke. Maddalena beder broren om ikke at myrde hertugen, og Sparafucile lover, at hvis en fremmed banker på døren inden midnat, vil han myrde den fremmede i stedet for, vel vidende, at der er en storm på vej, og at ingen begiver sig ud i det vejr. Den samtale overhører Gilda, der ikke har fulgt farens ordre om at rejse til Verona, og hun beslutter at ofre sit liv for hertugen, som hun stadig elsker. Hun banker på døren og bliver myrdet i hans sted. Da Rigoletto ved midnat kommer for at hente liget, forslår morderen, at de straks kaster sækken i floden, men Rigoletto vil nyde sin hævn. Da han slæber afsted med sækken, hører han dog pludselig hertugens sang, og mens han får sækken op, oplyses Gildas ansigt af et lyn. Gilda kommer til bevidsthed et kort øjeblik og beder om tilgivelse, inden hun dør. Grev Monterones forbandelse er dermed gået i opfyldelse.

Dirigent: **Enrique Mazzola** er spanskfødt italiensk dirigent. Han studerede ved Giuseppe Verdi Milan Konservatorie. Enrique Mazzola er kendt som tolk og mester for bel canto-opera og specialist i fransk repertoire og er efterspurgt over hele verden som både opera- og symfonisk dirigent.

Instruktør: **Philipp Stölzl** er tysk filmregissør, operainstruktør og manusforfatter. Han begyndte at instruere musikvideoer i midten af 1990'erne og instruerede sin første spillefilm i 2002. Alene i 2020 ville han have stået for 10 operaforestilling, havde det ikke været for coronaen.

Orkester/kor: Wiener Symphoniker, Prag Symphoniker kor, Bregenz Festival kor.

Rigoletto: **Vladimir Stoyanov** er bulgarsk bariton. Han roses af New York Times for sin "*varme, attraktive stemme*" og af Opera News for sin "*smukke legato-lyd og bemærkelsesværdige åndedrætskontrol*". Han er internationalt anerkendt som en af tidens førende barytoner. Han optræder på de store scener i Europa og USA.

Gilda: **Mélissa Petit** er ung fransk sopran, der har vundet flere priser. Hun synger i flere af de store europæiske operahuse. Året 2019 markerede en vigtig rolle og debut for Mélissa, da hun vendte tilbage til Opernhaus Zürich i titelrollen i den nye produktion af Rameau opera *Hippolyte et Aricie* og bragte rollen til Theatre des Champs-Élysées i Paris i en koncertversion, begge ledet af Emmanuelle Haïm.

Hertugen: **Stephen Costello** er amerikansk tenor og modtager af Richard Tucker Award 2009. Costello har optrådt i operahuse rundt om i verden, herunder Covent Garden, Metropolitan Opera og Lyric Opera of Chicago.

Øvrige medvirkende: Sparafucile: **Miklós Sebastyén** - Maddalena: **Katrin Wundsam**

Giuseppe Fortunino Francesco Verdi 1813-1901 var italiensk romantisk komponist, der primært komponerede opera. Han var en af det 19. århundredes mest indflydelsesrige komponister. Han følger den franske og tyske indflydelse og bryder med sin tids bel-canto-klichéer og stiller sangen i musikdramæets tjeneste.

Han komponerede blandt andet en række operaer med politiske budskaber. I 1850'erne opnåede hans kunst verdensry. Verdi var også en stor patriot og meget aktiv i processen for Italiens samling, der fandt sted i 1860. Han var deputeret i det første republikanske parlament i Torino 1850 og senere senator i Rom 1860. Han oplevede store kunstneriske sejre, men også kunstneriske nederlag og familiære tragedier, som han aldrig kom sig over. Verdi havde mere eller mindre trukket sig tilbage til sin landejendom, da hans anden kone Peppina, Giulio Ricordi og Arrigo Boito fik lokket Verdi til at skabe sine ypperligste og bedste operaer, *Otello* og *Falstaff*. En medvirkende årsag kunne være Verdis kærlighed til Shakespeare. Verdi var 80 da *Falstaff* blev uropført. Da Verdi engang blev spurgt om hvilket af hans arbejder han betragtede som sit største, svarede han "Det kan der ikke herske tvivl om, det er det hvilehjem for ældre musikere og sangere jeg har bygget i Milano." Et storslået menneske, der afviste alt pomp og pragt, når det gjaldt ham selv.

Førsteopførelse i Danmark, Det Kgl. Teater 1879.

Tekstansvarlig: W. Planhof